

АЛТЕРНАТИВИТЕ НА ОБЩЕСТВЕНАТА НИ СИСТЕМА

Анелия Пържанова

ВСУ „Черноризец Храбър” – Филиал Смолян, 4700, Смолян, България, nelli.bt@abv.bg

ALTERNATIVE IN OUR SOCIETY SYSTEM

Anelia Parzhanova

Varna Free University, 4700, Smolyan, BG, , nelli.bt@abv.bg

ABSTRACT

As a result of economic and financial crisis, public debt is causing alarm across Europe. In subsequent years the changing demographic structure of the population will put significant pressure on the financial sustainability of public social security systems.

Keywords: *pensionna reforma-pensionreform, socialno osigurqwane-social insurancepensionni fondowe - pension fund, NOI-National Social Security Institute DŲrzhawno obshtestweno osigurqwane - state public insurance*

Преди 17 години ни казваха, че демокрацията е най-великата революция в света. За България това понятие се свързва с разруха, див капитализъм, сива икономика, мизерия и мнозинство от социално слаби, безработни и неосигурени граждани. Може би не е демокрацията името на прехода?

Ако имаш власт - ползвай я в услуга на хората - е един от постулатите на демокрацията, но за други държави, не и за България. В България властта се ползва в услуга на властта - идеология, която прегърнаха политици от ляво, от дясно и от центъра. Правото на избор при демокрацията е свободата на избор. А без работа, без здраве, без надежда и без перспектива, без средства за оцеляване, човек няма избор, независимо от това, че получил възможност да го направи.

В резултат на икономическата и финансова криза, публичната задлъжнялост предизвиква тревога в цяла Европа. През следващите години променящата се демографска структура на населението ще окаже значителен натиск върху финансовата устойчивост на обществените системите за социално осигуряване.

Недостатъците на пенсионната система в България излизат наяве: пенсионерите мизерстват, социално-осигурителните вноски са непосилни за работещите. Но никой не представя това като “провал на държавата”. Българите идентифицират ниските пенсии като наследство от миналото и лошо управление в настоящето. Но истината е друга – ниските пенсии и високите социални осигуровки са резултат от механизма на действие на разходнопокривната пенсионна система и пътят пред нея е само един – фалит.

Моментното състояние на пенсионната система в България е тежко и нуждата от промяна е по-видна от всякога. Вноските на работещите не стигат и за половината от пенсиите на възрастните, а огромната дупка се покрива от данъците ни чрез трансфери от държавата.

Много от предлаганите поправки в осигурителния кодекс са като планирана операция. Колкото приближава времето ѝ, толкова по-неизбежна става.

Дали са достатъчни, за да върнат в релсите влака на пенсионната система, е друг въпрос, чийто отговор ще дойде по-късно.

Необходима е поделена отговорност между държавните институции, работодатели и неправителствен сектор.

Пред пенсионното осигуряване в момента стоят два същностни проблема -финансовото обезпечаване и демографията. Иначе казано - хроничният недостиг на средства и

намаляването на броя на заетите спрямо броя на пенсионерите. От многото словесни усилия досега единственият резултат е предложение за повишаване на осигурителния стаж и ревизия на инвалидните добавки - и двете с временен, по-скоро козметичен ефект.

Недостигът на средства до голяма степен е изкуствено създаден. Няколко правителства подред намалиха осигурителните вноски под допустимия минимум, водени от либералната идея за очакван троен ефект - увеличена събираемост, по-голяма заетост и ръст на производството. Досега и в трите насоки резултатите са обратни..

Пенсионната реформа не е на такава фаза, че да могат бързо да мобилизират вътрешните спестявания на населението. Тогава какви са нашите варианти? Или ще заместим липсата на външен ресурс с вътрешни спестявания, за което не сме готови, или инвестиционната ни активност ще отслабне и ще спъва растежа.

Държавната пенсионна система носи сигурност за онези, които са били заблуждавани години наред. Но постепенно логическите модели ще се променят, новото необременено поколение ще осъзнае вътрешната необходимост от взимане на решения, от които зависи хода на неговия живот. Хората не са маса, а те са отделни индивиди и като такива всеки един човек има уникални нужди, желаня, подход към живота. Пенсионерите не са ненужна слаба социална група, която се нуждае от помощ, а те могат да бъдат активни участници в икономическия живот, като сами се разпореждат с личните си средства и понасят последиците от своите решения.

Института за икономическа политика да се ангажира с шестмесечен международен изследователски проект по темата, подкрепен от Фондация "Ханс Зайдел".

В резултат на това проучване бяха и доказани основните предизвикателства пред публичните финанси в Европа свързани със застаряването на населението и най-вече скрития дълг на правителствата, т.е. поетият ангажимент за изплащането на пенсии, осигуряването на медицински услуги и дългосрочна грижа за възрастното население. Оказва се, че именно тези скрити задължения на правителствата са средно три пъти по-големи от действително отчетените и подчерта нуждата от спешни мерки за съкращаването им.

За проблемите на българското здравеопазване бяха фиксирани липсата на последователност, както и възможния вариант за справяне с това е частичното оттегляне на държавата от системата на Здравното осигуряване. Анализът върху обществените системи за социално осигуряване в България е свързан с бъдещото застаряване на населението върху пенсионната система и разходите, които правителството трябва да понесе при преминаването към капиталипокривен модел на пенсионна система. Модел В него липсват понятията задължителни пенсионни вноски, категории труд, минимален трудов стаж, пенсионна възраст, точкова система, актуализиране на пенсиите, индексирание на пенсиите, тормозещи и осигуряващите се, и пенсионерите.

Всеки осигурен по има лична пенсионна сметка, в която акумулира осигурителни вноски с големина, определена от него. След пенсиониране ползва две солидарности: между пенсионерите, недостигнали, и пенсионерите, надживели средната продължителност на живота; между вложителите във фонда и пенсионерите на фонда. Когато броят на членовете на фонда стане достатъчен за финансовата му устойчивост, дотациите от държавата се редуцират до запазване на покупателната способност на осигурителните приноси на членовете на фонда. Това става чрез индексирание на вложенията с процент, равен на инфлацията или дефлацията.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Кодекс за социално осигуряване
2. Данъчно-осигурителен процесуален кодекс

3. Закон за Националната агенция за приходите
4. <http://news.expert.bg/n284849/>
5. <http://www.bnr.bg/sites/horizont/Shows/Current/BeforeEveryone/Society/Pages/YordanHristoskov.aspx>
6. Социално осигуряване 2009 година. Йордан Христосков „Труд и право” 2009 г
7. www.noi.bg
8. www.ime-bg.org